

Juryrapport Gerard Westhoff talendidactieprijs 2017¹

De Gerard Westhoff talendidactieprijs wordt sinds 2009 jaarlijks uitgereikt aan het beste eindonderzoek op het gebied van vreemdetalendidactiek, geschreven door studenten aan Nederlandse lerarenopleidingen. Er zijn twee categorieën: scripties geschreven aan een eerstegraads of een tweedegraads lerarenopleiding. De prijs wordt om het jaar toegekend aan één van deze categorieën. Studenten van de tweedegraads lerarenopleidingen aan hogescholen waren dit jaar aan de beurt.

De jury bestond uit Mireille van der Elst (vakdidactica Frans, Hogeschool Arnhem en Nijmegen), Gerrit Jan Koopman (vakdidacticus Engels, Universiteit Utrecht) en Beate Smeding-Kurth (vakdidactica Duits, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden).

De jury heeft achttien inzendingen ontvangen, afkomstig uit zes hogescholen. Het is een zeer rijke oogst, een recordaantal. Dit betekent waarschijnlijk dat het vakdidactisch eindonderzoek in de bachelorlerarenopleidingen steeds meer gewicht krijgt. Het is voor het eerst dat uit één hogeschool (de HAN) zoveel inzendingen zijn gekomen: negen van de achttien. De spreiding tussen talen, met negen inzendingen Engels, vier Frans, drie Duits en twee Spaans, is een weerspiegeling van de verhoudingen tussen aantallen studenten aan de bachelorlerarenopleidingen, met Engels als dominante taal.

Uit deze achttien inzendingen, die allemaal van goede kwaliteit waren, heeft de jury er twee geselecteerd voor de prijs, een scriptie Frans en een scriptie Engels. Beide auteurs hebben aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen gestudeerd. De scriptie Frans is geschreven door Niels van Wanrooij en heeft als titel *Le français spontané!*. De auteur van de scriptie Engels is Kitty Hock, de titel is *Doeltaal-Voertaal. English Spoken Here*. Beide scripties gaan over gespreksvaardigheid in de klas, een thema dat heel populair was in deze ronde inzendingen.

Niels heeft zijn onderzoek in een tweede klas vwo uitgevoerd. Hij liep tegen het probleem aan dat leerlingen niet in staat waren spontaan te communiceren in het Frans, ze misten interactiestrategieën en woorden en ze produceerden vooral voorgestructureerde zinnestukjes of chunks. Niels heeft daarom een serie van drie lessen samengesteld om de leerlingen te ondersteunen in het voeren van een spontaan gesprek in het Frans met een klasgenoot, over wat ze in het weekend hadden gedaan. De leerlingen zijn aan het eind in tweetallen op gespreksvaardigheid getoetst, exact volgens de manier waarop ze in de lessen hadden geoefend.

Kitty heeft haar onderzoek met mbo leerlingen (1ste jaar, niveau 4) uitgevoerd. Ze heeft eerst ontwerpeisen rond doeltaal-voertaal geformuleerd, op basis van de literatuur, van observaties van lessen van collega's en interviews met deze collega's. Vervolgens heeft ze de ontwerpeisen verwerkt in een reeks van tien lessen die ze ook heeft uitgevoerd. In iedere les werd op een andere manier gespreksvaardigheid geoefend. In de laatste les bleek het gebruik van Engels spectaculair te zijn toegenomen, zowel door de docent als door de leerlingen (respectievelijk 87% en 80% van de uitingen; in de eerste les was dit 58% en 36%).

De jury vindt dat beide scripties praktijkrelevantie hebben en goed gestructureerd zijn, met duidelijke hoofdvraag en deelvragen. Het zijn mooi uitgevoerde en navolgbare onderzoeken. Ook zijn ze plezierig om te lezen en makkelijk overdraagbaar naar collega's en naar andere talen. Origineel bij Kitty is de combinatie van verschillende perspectieven (literatuur, observaties en interviews) om tot ontwerpeisen te komen. Ze

¹ Een verkorte versie van deze tekst is uitgesproken ter gelegenheid van de prijsuitreiking op de Landelijke Studiedag van Levende Talen op 3 november 2017.

heeft ook originele kijkkaders ontworpen om de theoretische bronnen te bestuderen en leeractiviteiten te selecteren. Positief punt bij haar observatieschema is dat zij ook naar het gebruik van de doeltaal in verschillende lesfasen heeft gekeken. Tenslotte heeft zij bruikbare, doelmatige praktijkaanbevelingen. Origineel bij Niels is de insteek vanuit de de comprehensible output theorie van Merrill Swain (1985), die hij als basis voor zijn lessenserie gebruikt. De verkenning van de verschillende theoretische aspecten en de instrumenten die hij gebruikt zijn mooi gekoppeld aan zijn eigen praktijksituatie. Een interessant aspect is dat hij probeert leerlingen bewust te maken van hun eigen taalontwikkeling, taalgebruik en deficiënties. Niels laat leerlingen expliciet reflecteren op het gesprek: zijn lessen gaan verder dan alleen gespreksvaardigheid oefenen.

De jury heeft ook enkele aanbevelingen voor een vervolg. Mochten Kitty en Niels verder willen met hun onderzoek, dan zouden ze de literatuur kunnen uitbreiden, en ook meer internationale bronnen kunnen gebruiken. Ze zouden ook aspecten kunnen verdiepen zoals spreekangst, toetsing van gespreksvaardigheid en differentiatie bij gespreksvaardigheidslessen.

De jury heeft ook een boodschap. De jury constateert dat veel scripties gaan over gebruik van de doeltaal en stimuleren van gesproken output. Het onderwerp is dus niet echt origineel meer, maar dat het zo vaak wordt gekozen is volgens de jury een signaal dat juist op dit gebied nog het nodige moet gebeuren in de vreemdetaallessen. Het begeleiden van leerlingen richting spontaan gebruik van de doeltaal en het toetsen van gespreksvaardigheid houden veel taaldocenten bezig. De jury hoopt daarom dat veel studenten en collega's inspiratie zullen vinden in de lessenseries van Niels en Kitty. Tenslotte pleit de jury voor meer aandacht voor talen in het mbo. Landelijk volgt een half miljoen leerlingen lessen in het mbo: het is een zeer belangrijke doelgroep, die goede taaldocenten nodig heeft. Hopelijk zullen steeds meer talenstudenten kiezen voor een stage en een eindonderzoek in het mbo.